

Contouren Code Sociale Veiligheid en plan van aanpak voor het kunstonderwijs

20 mei 2021

Inleiding

Het kunstonderwijs is ervan doordrongen dat sociale veiligheid in het onderwijs cruciaal is, uit diverse facetten bestaat, structureel aandacht behoeft en daarmee een integraal onderdeel van studeren en werken is.

Het kunstonderwijs is een vorm van onderwijs waarbij niet alleen de vakinhoudelijke ontwikkeling centraal staat, maar ook de persoonlijke ontwikkeling. Hierbij speelt fysieke en mentale nabijheid een grote rol. Dit is zowel een grote kwaliteit van het kunstonderwijs als ook een kwetsbaarheid waar wij ons als sector bewust van zijn. Er zijn relatief veel individuele onderwijsvormen en er is sprake van een intensieve samenwerking tussen student en docent. Dit maakt het des te meer noodzakelijk om aandacht te hebben voor sociale veiligheid.

Het kunstonderwijs heeft zich als sector verenigd om de facetten van sociale veiligheid te benoemen in een Code Sociale Veiligheid. Alle kunstopleidingen verbinden zich eraan om uiterlijk vanaf 1 september 2021 op hun eigen website te publiceren hoe zij invulling geven aan de facetten die in deze Code worden benoemd. Daarnaast wordt er tussen de kunstopleidingen een samenwerkingsverband opgezet dat gericht is op het delen van kennis en ervaringen ten aanzien van de verschillende facetten van sociale veiligheid.

Hieronder volgen de contouren van de Code Sociale Veiligheid voor het KUO. De code zal eind juni in zijn definitieve vorm worden vastgesteld en met ingang van het studiejaar 2021/2022, in overeenstemming met de activiteiten van de Sectoragenda hbo kunstonderwijs 2021-2025 worden geïmplementeerd en jaarlijks worden verantwoord.

De Code bestaat uit drie delen:

1. Het kader Sociale Veiligheid voor het kunstonderwijs, waarin sociale veiligheid wordt gedefinieerd en de algemene doelstellingen van de Code worden omschreven;
2. Organisatieonderdelen Sociale Veiligheid, waarin de minimaal benodigde organisatieonderdelen zijn vastgelegd om sociale veiligheid binnen de kunstopleidingen te kunnen borgen. Daarnaast wordt een samenwerkingsverband opgezet om kennis en ervaringen uit te wisselen en deze gezamenlijk op een hoger niveau te brengen;
3. Beleid en monitoring sociale veiligheid, waarin wordt beschreven welke elementen er in een door elke instelling op te stellen beleidsdocument Sociale Veiligheid aan de orde dienen te komen.

Deel 1 – Kader Sociale Veiligheid voor het kunstonderwijs

Definitie sociale veiligheid

Een onderwijsinstelling is veilig wanneer de sociale, psychische en fysieke veiligheid van studenten en medewerkers niet door handelingen van anderen wordt aangetast. Dit betekent dat er een veilige en positieve sfeer is binnen de onderwijsinstelling. Dit betekent ook dat pesten, discriminatie, (seksuele) intimidatie, agressie, geweld en andere vormen van ongewenst gedrag onacceptabel zijn, dat de instelling hiertegen optreedt en dit zoveel mogelijk voorkomt. De wijze waarop de individuele kunstopleidingen / hogescholen vorm geven aan beleid voor sociale veiligheid en daarover verantwoording afleggen is aan de kunstopleidingen / hogescholen zelf. Het gaat in de Code om een kaderstelling van onderwerpen en activiteiten die in ieder geval sector breed worden nagestreefd en uitgevoerd.

De Code Sociale Veiligheid KUO is ontwikkeld met gebruikmaking van de volgende basisdocumenten: de Code Sociale Veiligheid van de VSNU¹ en de branchecode van de PO- en VO - koepels². Het KUO, onderdeel van het HBO, onderschrijft de Branchecode Goed Bestuur van het HBO, die het hebben en publiceren van een integriteitscode (II.1.3) waarborgt. Daarnaast onderschrijft het KUO de onderdelen II.1.5 en II.1.6 van de Branchecode waarin zorg wordt gedragen voor een veilige omgeving voor zowel het personeel als de studenten.³ Het geeft uitvoering aan wat in de CAO HBO over sociale veiligheid wordt gezegd “Sociale partners willen randvoorwaarden scheppen die bevorderen dat werknemers van hogeschole veilig, gezond en met plezier hun werk kunnen doen om hen daarmee in staat te stellen optimaal te kunnen bijdragen aan het verzorgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs en onderzoek.”⁴

Beschrijving van de algemene doelstellingen

In het kunstonderwijs moet iedereen in een goede sfeer, die veilig en transparant is, kunnen werken en studeren. Het is glashelder dat ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, (seksuele) intimidatie, agressie, geweld en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag, onacceptabel is en moet worden voorkomen. Dit strekt zich vanuit het onderwijs ook uit tot de beroepenvelden waarvoor opgeleid wordt en waarmee intensieve samenwerkingsverbanden bestaan. Het kunstonderwijs werkt op verschillende manieren, naast preventie, aan andere doelen die bijdragen aan het versterken van een professionele en respectvolle cultuur binnen de kunstopleidingen. Belangrijke pijlers zijn dat elk signaal wordt opgevolgd en dat er nooit weggekeken wordt, maar altijd actie wordt ondernomen. Verder is van belang dat studenten en medewerkers elkaar kunnen en durven aanspreken op gedrag en dat er daarnaast helder is waar klachten en bezwaren kenbaar kunnen worden gemaakt.

Deel 2 – Organisatieonderdelen Sociale Veiligheid

De kunstopleidingen dragen er zorg voor dat de volgende elementen een herkenbare en goedvindbare plek in hun organisatie hebben. Zij rapporteren hierover op hun website onder de noemer ‘Code Sociale Veiligheid KUO’.

- Aanwezigheid van onafhankelijke vertrouwenspersonen voor zowel studenten als medewerkers;
- Er wordt in overleg onderzocht of Meldpunt Mores, waar alle het KUO bij is aangesloten, een gemeenschappelijke ombudsfunctie op zich kan nemen;
- Klachtenprocedure Ongewenst gedrag;
- Aantoonbaar actief beleid op inclusie en diversiteit, tenminste in de persoon van een daartoe aangestelde functionaris of anderszins.

De kunstopleidingen gaan daarnaast een samenwerkingsverband aan waarin elk van de kunstopleidingen actief zal participeren. Vanuit een centraal regieorgaan zullen langs drie inhoudelijke lijnen mensen uit de verschillende kunstopleidingen worden samengebracht en instrumenten voor kennisdeling worden ontwikkeld. De inhoudelijke lijnen zijn:

- a. Didactiek en onderwijs- en beoordelingsvormen; gedacht wordt aan een platform waar experts op dit thema uit de verschillende kunstopleidingen elkaar ontmoeten. Hier wordt kennis uitgewisseld en/of gegenereerd met betrekking tot pedagogische en didactische praktijken die toegesneden zijn op het kunstvakonderwijs. Daarnaast wordt binnen de netwerken van de bij de sector aangesloten kunstopleidingen actief gewerkt aan het verzamelen en uitwisselen van kennis en ‘best practices’ op het gebied van inclusief onderwijs. Dit strekt zich uit tot beschikbaar stellen van scholing in het kader van professionalisering.

¹ Zie ook https://vsnu.nl/nl_NL/nieuws.html/nieuwsbericht/512

² Zie definitie Onderwijsinspectie t.b.v. PO en VO; <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/sociale-veiligheid>

³ <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/thema-s-en-subthema-s/artikelen/goed-bestuur-governance>

⁴ Preambule CAO 2020, p.9

- b. Kennis verzamelen en delen op het gebied van inclusief onderwijs en inclusieve curricula. Het platform lectoren culturele diversiteit wordt daartoe speciaal aangesproken. Onderdeel hiervan kan zijn het ontwikkelen van een 'scan' op het vlak van sociale veiligheid die bij de kunstopleidingen kan worden uitgevoerd.
- c. Inclusie en diversiteit; gedacht wordt aan een studenten adviesraad die het Sectoraal Advies College kunstonderwijs kan adviseren en daarnaast een platform waar de functionarissen en onderzoekers op dit thema uit de verschillende kunstopleidingen elkaar ontmoeten.

Deel 3 – Beleid en monitoring Sociale Veiligheid

De kunstopleidingen dragen er zorg voor dat zij een beleidsdocument Sociale Veiligheid hebben vastgesteld en uitgevoerd in samenspraak met de medezeggenschap. Dit beleidsdocument publiceren zij op hun website onder de noemer 'Code Sociale Veiligheid KUO'.

In dit beleidsdocument komen tenminste de volgende onderdelen aan de orde:

- **Beleid op het gebied van Sociale Veiligheid (waaronder inclusie en diversiteit)**
Jaarlijks wordt aandacht besteed aan de activiteiten en voortgang die de instelling heeft verricht ten aanzien van de volgende onderwerpen:
 - Duurzaam en sociaal personeelsbeleid
 - Wijze waarop binnen de instelling met elkaar wordt omgegaan (gedragscode of vergelijkbaar)
 - Didactiek en veilige onderwijs- en beoordelingsvormen
 - Vormgeving en uitvoering van beleid gericht op inclusie
- Regelmatig agenderen van het onderwerp sociale veiligheid met diverse geledingen en de medezeggenschap binnen de kunstopleidingen (om het gesprek hierover en de aandacht ervoor levend te houden).
- Aandacht voor sociale veiligheid in studentenevaluaties en bijvoorbeeld enquêtes
- Jaarlijks in beeld brengen van risico's op het vlak sociale veiligheid
- Monitoring van de ervaren sociale veiligheid van studenten en medewerkers

Met de inspecteur sociale veiligheid hoger onderwijs is dit document (in informele zin) afgestemd in deze fase. Na vaststelling van deze contouren Code Sociale Veiligheid Kunstonderwijs door het bestuurlijk overleg kunstonderwijs zal het ook formeel met de Inspectie worden doorgesproken.